

1

Indignas hijas de su Patria

Crónicas del Patronato
de Protección a la Mujer
en el País Valencià

Marta García Carbonell
Maria Palau Galdón

Sumari

01 El llibre

Indignas hijas de su Patria. Crónicas del Patronato de Protección a la Mujer en el País Valencià

02 La col·lecció

«Periodisme» és una col·lecció conjunta entre la Institució Alfons el Magnànim i la Unió de Periodistes Valencians

03 Les autores

Marta García Carbonell i Maria Palau Galdón

04 Com llegir aquest llibre en un club de lectura

05 Idees per a dinamitzar la sessió

Suggeriments de temes i idees per a facilitar la conversa

06 Més idees

Propostes de lectures relacionades amb la temàtica del llibre i activitats paral·leles

07 Llegim amb el Magnànim

Recursos per als clubs de lectura

El llibre

01

Indignas hijas de su Patria. Crónicas del Patronato de Protección a la Mujer en el País Valencià, és una obra d'investigació periodística que podem llegir en format de llibre perquè, el 2021, el projecte d'investigació va rebre la Beca Josep Torrent de Periodisme d'Investigació que atorga la Unió de Periodistes Valencians i la Institució Alfons el Magnànim-Centre Valencià d'Estudis i d'Investigació.

El Patronato de Protección a la Mujer fou un organisme creat en 1941 i dissolt en 1985 que va perseguir «la dignificació moral de la dona» amb l'objectiu –almenys sobre el paper– de controlar i eliminar l'exercici de la prostitució clandestina de menors d'edat. No obstant això, es va erigir com un sistema de control sobre la població femenina, que va tractar d'imposar un arquetip homologat de dona regit per la decència, la cautela i la castedat.

Aquesta és la història d'una de les institucions més antigues del franquisme, que va exercir un ferri control sobre les idees, les actituds, els comportaments i, sobretot, els cossos de milers de dones i xiquetes que es van atrevir a qüestionar les rígides normes de moralitat que els van ser imposades. També, la d'un organisme desconegut que va aconseguir sobreviure a la mort del dictador i va allargar l'agonia de moltes joves fins a ben entrada la democràcia.

https://www.alfonselmagnanim.net/libro/indignas-hijas-de-su-patria_149840/

«Marta García Carbonell i María Palau Galdón s'han embarcat amb èxit en la procel·losa tasca de traure a la llum els escassos vestigis que quedaven d'una de les institucions misògines més perilloses i longeves del nostre país: el Patronato de Protección a la Mujer. Al llarg de tretze capítols, descabdellen amb rigor el naixement, maduració i mort del braç executor de la violència de gènere de la dictadura. Tot un sistema de control social dirigit expressament a emmordassar, adoctrinar i encadenar els cossos i ments de les dones que no s'ajustaven al model que van teoritzar, en sagrada avinença, l'Església catòlica i els jerarques del règim (...). Un argument propi d'una distopia que, no obstant això, va suposar la cruenta realitat de milers de dones a Espanya, des de 1941 fins a ben entrada la democràcia en 1985».

Esther López Barceló,
del pròleg del llibre

La col·lecció

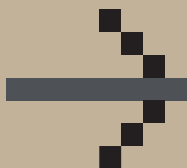
02

Indignas hijas de su Patria. Crónicas del Patronato de Protección a la Mujer en el País Valencià forma part de la col·lecció «Periodisme» de la Institució Alfons el Magnànim.

«Periodisme» és una col·lecció que naix el 2017 en paral·lel a la creació de les Beques de Periodisme d'Investigació Josep Torrent, iniciativa conjunta entre la Institució Alfons el Magnànim i la Unió de Periodistes Valencians (UPV) amb l'objectiu de contribuir a complementar la iniciativa privada en un àmbit, el del periodisme d'investigació, en el qual la lògica de la immediatesa i l'actualitat dificulten a sovint un tractament més reflexiu d'alguns temes. La beca, l'atorga un jurat nomenat exclusivament per la UPV entre periodistes de prestigi i experiència reconeguts en diferents mitjans i que garanteix la independència, la pluralitat i la qualitat periodística dels treballs. Els treballs premiats són publicats pel Magnànim dins de la col·lecció «Periodisme». Les beques porten el nom de Josep Torrent com a homenatge i reconeixement al desaparegut periodista de l'Eliana Josep Torrent (1953-2016), membre destacat de la generació de periodistes que cresqueren professionalment amb la Transició, la recuperació democràtica i l'autonomia.

A banda dels treballs premiats amb la beca, la col·lecció també publica altres textos d'investigació periodística que, per la seua extensió i el seu caràcter, necessiten un format diferent i més extens que el que ofereix habitualment la premsa.

Coneixes el nostre fons?

<https://www.alfonselmagnanim.net/coleccion/periodisme/>

Les autores

03

María Palau Galdón i Marta García Carbonell són graduades en Periodisme per la Universitat de València i van cursar màsters especialitzats en drets humans i estudis de gènere. Han col·laborat en mitjans com *La Vanguardia*, *elDiario.es* o *El Salto*, així com amb organitzacions memorialistes com Acció Ciutadana contra la Impunitat del Franquisme (Plataforma de Suport a la Querella Argentina - País Valencià).

Com llegir aquest llibre en el club de lectura

04

Indignas hijas de su Patria no és un llibre de ficció i, segurament, no respon a la mena de lectures que solen aparèixer en les programacions dels clubs de lectura. Tot i això, aquesta proposta representa una bona oportunitat per a proposar al grup de lectura ampliar horitzons i explorar altres gèneres i temàtiques menys habituals com ara l'obra de periodisme d'investigació que teniu entre les mans.

Enfrontar-se a un gènere diferent a l'habitual pot suposar un repte per a molts/es lectors/es però el caràcter divulgatiu d'aquesta obra de segur que facilitarà la tasca així com la posada en comú de la lectura que, indubtablement, propiciarà discursos interessants i enriquidors entre les persones que hi participen.

Conscients de l'esforç que pot suposar preparar aquesta proposta, us presentem una sèrie de suggeriments que pretenen facilitar el treball de la persona encarregada de conduir la sessió del club de lectura. Per tant, en aquesta guia de lectura, destaquem alguns aspectes del llibre que poden ser interessants i proposem un conjunt de preguntes que poden servir per a encetar o estirar el fil de la conversa així com una selecció de temes i fragments del llibre que ajudaran a dinamitzar la sessió.

Recordeu que no és necessari que seguiu fil per randa totes les propostes sinó que podeu usar aquelles que trobeu més interessants i combinar-les amb altres que sorgisquen durant la conversa. Com sabeu, no hi ha dues sessions de club iguals i, per tant, cada reunió prendrà vies de conversa diferents.

A més, al final de la guia trobareu una selecció de lectures que enllacen amb els temes tractats en l'obra que heu llegit. Són propostes de ficció que versen al voltant d'alguns dels temes tractats en el llibre. Poden servir com a recomanacions per als/les lectors/res, per a crear un punt d'interés o per a proposar-ne la lectura en una pròxima sessió del club.

Idees per a dinamitzar la sessió

05

A continuació, destaquem una sèrie de temes i una selecció de fragments i proposem algunes preguntes que us ajudaran a generar el debat després de la lectura. Recordeu que no cal seguir la guia punt per punt i que la tria i l'ordre en què plantegeu les qüestions o enceteu els temes davant el grup dependrà dels interessos i les aportacions de les persones que hi participen.

Comencem la sessió

Abans de la lectura d'aquest llibre hàvieu sentit parlar alguna vegada del Patronato de Protección a la Mujer? Quina lectura en feu?

Coneixeu algun cas relacionat amb les situacions exemplificades en la lectura?

El Patronato de Protección a la Mujer va nèixer el 1941 amb el suposat objectiu de controlar i eliminar l'exercici de la prostitució i es mantingué actiu fins el 1985. Més de quaranta anys que inclús sobrevisqueren la dictadura. Quines conclusions n'extraieu?

Suposadament, el Patronato de Protección a la Mujer va nèixer amb un caràcter «assistencial, benèfic i moralitzador», però repassem alguns del motius que podien provocar l'ingrés d'una dona en el Patronato:

...Aceptó la solicitud de J.S., residente en Vinaròs, de ingresar en dicho convento a su hija de 15 años, M.S., a la que era incapaz de «atender por tener que acudir al trabajo para el mantenimiento de los demás hijos». Ante el carácter incorregible de la joven, que «pasa el día por las calles con chicos mayores expuesta a tener un percance» (pàg. 39).

R. C. F., residente en Almassora, solicitó internar a su hija, de 22 años (...) porque mostraba «una conducta impropia de las mujeres decentes» (...) Sin embargo, unos días después de que la joven fuera recluida, su padre intentó retirar la solicitud, tras exponer que había tomado la decisión después de un «gran altercado» y que ahora se daba cuenta de que el encierro de la muchacha en este reformatorio supondría para ella y para todos sus hijos, un «gran descrédito y posiblemente sin finalidad práctica alguna» (pàg. 75).

La manifestación de una ideología contraria a los valores de la dictadura, las amistades peligrosas, una relación sentimental con un hombre casado, una orientación sexual diferente a la heterosexualidad, un embarazo extramatrimonial o ser víctima de abusos sexuales se convirtieron en causas justificables de la reclusión (pàg. 72).

Quina percepció social creieu que se'n tenia, del Patronato?

Què penseu dels motius que justificaven l'internament de les dones? Quin us crida més l'atenció? Per què?

Protegir les dones o alienar-les?

Al llarg de la lectura trobem diverses referències al fet que un dels objectius del Patronato de Protección a la Mujer era «la dignificación moral de la mujer con el fin de impedir su explotación». A continuació teniu una selecció de fragments que poden servir per a reflexionar i comentar la visió que la societat tenia sobre la prostitució.

Las casas de lenocinio estuvieron legalizadas durante la primera etapa del franquismo, se puso en marcha una intensa persecución de la prostitución clandestina, cuyo ejercicio se había incrementado exponencialmente como consecuencia de las necesidades y la miseria de la posguerra (pàg. 31).

A la prostitución se llegaba por la miseria, pero la versión oficial contemplaba una «motivación hedonista por la que la prostituta y la mantenida», indignas y envilecidas «pagaban un alto precio» (...) se definían como causas determinantes de la caída «la falta de formación religiosa en gran número, la carestía de la vida, el lujo y la escasa vigilancia por parte de los padres» (pàg. 49).

Hasta el momento de la abolición, se consideraba la fuerza sexual masculina como algo natural y admisible, se entendía la prostitución como un mal menor que protegía a las mujeres de la libidine masculina (pàg. 153).

Acabar amb la prostitució era el vertader objectiu del Patronato?

Parlem de la doble moral davant la prostitució. I actualment, quina percepció en tenim? Hi ha hagut canvis? Són suficients?

Homes i dones són tractats de la mateixa manera? Sobre qui recau el càstig? Com influeixen aquestes percepcions en la manera que ara com ara continuem percebent els gèneres?

(05)

Protecció i dignificació *versus* control i negoci

El pretés objectiu redemptor i de defensa de les víctimes va convertir la xarxa de centres reeducadors del Patronato en llocs d'explotació laboral sota la disfressa d'ensenyar un ofici a les internes. Per a molts ordes religiosos, la dignificació de les dones recloses a la força fou una excusa per assegurar-se una font d'ingressos contínua. És més, el fet de donar solució a pecats ignominiosos s'acabà convertint en una trama corrupta i lucrativa que necessità la participació de molts actors.

Los fondos de la institución se engrandecieron a base de subvenciones, cuyas inversiones rara vez repercutieron en el bienestar de las internas (pàg. 136).

... tras estos talleres (hogares-taller) se ocultaron centros de explotación a unas jóvenes, en muchos casos menores de edad, que no recibieron ninguna remuneración por un trabajo realizado en «condiciones infrahumanas» (pàg. 165).

El embarazo fuera de la unión conyugal se convirtió en «uno de los pecados más abominables». Para las madres solteras, el nacimiento de hijos ilegítimos, en una sociedad donde la virginidad era el «bien máspreciado» de una joven, representaba «una vergüenza perpetua y un escándalo social». Las jóvenes eran rechazadas por sus familias... (pàg. 144).

...bajo el pretexto de alejar a las criaturas de la vida inmoral de sus progenitoras, que, aseguraban, serían incapaces de ser buenas madres. Doctores, matronas, monjas, curas y altos cargos del organismo participaron en la construcción de una tupida trama de robo de bebés en los reformatorios franquistas amparados bajo la seguridad de estar actuando «en nombre del bien, por caridad y por Dios» (pàg. 146-147).

L'interés protector era l'únic que movia els centres propis i col·laboradors del Patronato. Era l'econòmic l'únic o el més important? Què en penseu?

Coneixíeu la xarxa que durant dècades auspicià el robatori de nadons? Podem establir paral·lelismes amb casos ocorreguts en altres països com per exemple el robatori de xiquets a l'Argentina durant el període 1976-1983.

Justificació científica i moral religiosa

El nou govern va buscar les aliances del món científic i religiós per a fonamentar les seues polítiques. En la lectura s'apunta que l'augment de les malalties venèries va pretextar des del punt de vista mèdic la creació del Patronato. Però també destaca com el món científic justificà un tractament paternalista cap a les dones donada la seua inferioritat biològica. Per a reblar el clau, la implantació d'una moral catòlica afavorí un model de família únic orientat a fomentar la natalitat que fou entès com l'únic objectiu de la dona.

Biológicamente piadosas, modestas, irracionales, afectivas, honestas, sencillas, silenciosas, dóciles y obedientes, las mujeres debían actuar como esforzadas beatas, esposas sumisas y madres abnegadas. Bajo estas condiciones entendidas por naturaleza como inherentes a la condición femenina, la dictadura supuso una «radicalización hasta extremos esperpénticos de las relaciones de género fuertemente patriarcales» (pàg. 62-63).

Las tesis de Vallejo-Nájera sobre la inferioridad de las mujeres con respecto a los hombres sirvió (...) para impulsar un instrumento supervisor y represivo del género femenino, cuyas asignadas carencias intelectuales justificaban su vigilancia y reeducación (pàg. 143).

«El matrimonio será uno e indisoluble. El Estado protegerá especialmente a las familias numerosas». El objetivo no era otro que imponer un modelo único, institucionalizado y católico de unión matrimonial monogámica, cuyo fin, (...) se centraba en la procreación y crianza de hijos para el cielo y «para la Patria» (pàg. 141).

Les malalties de transmissió sexual afecten tant homes com dones però foren percebuts i tractats d'igual manera pel règim i la societat els dos gèneres?

Antonio Vallejo-Nájera fou conegut com *El Menele* espanyol. Qui era aquest personatge i quina relació tingué amb les teories eugenèsiques del règim nazi?

Fitxa de la pàgina de la Fundación Juan March que transcriu un article publicat per l'ABC el 19 de març (Dia del Pare) de 1969 titulat «Franco entregó ayer, en el Pardo, los premios nacionales de natalidad».

(05)

Percepció de gènere i patriarcat

Al llarg de la lectura hem constatat que des de tots els àmbits es va contribuir a donar una imatge infantilitzada de la dona, necessitada de protecció i sempre sotmesa a les necessitats i expectatives masculines.

El discurso religioso invisibilizó cualquier referencia al placer y el instinto carnal (...) Se estableció una doble moral en torno a la sexualidad que alentó la virilidad masculina personificada en el donjuanismo español o el machismo ibérico mientras que la práctica sexual para las mujeres quedó condicionada por la castidad (pàg. 67).

El matrimonio se consideró el principal motivo de finalización de la reclusión, pues desde el organismo entendían que una vez casada se «garantiza la redención de la chica» (pàg. 82).

Com penseu que afectaren els discursos polítics i religiosos en la construcció del gènere durant el període que abraça l'estudi? S'han modificat els patrons en l'actualitat o continuem perpetuant conductes i rols?

Com influïren aquests postulats en la manera en què moltes dones peceberen i perceben el seu paper en la societat?

(05)

Situació econòmica i classe social

El caràcter econòmic, cultural i social de la família també determinà el tracte o la percepció que es tenia de les dones que pertanyien a grups socials més desfavorits.

Las mujeres pobres fueron consideradas más inmorales que las ricas. La mayoría de las internas procedían de hogares humildes (...) Cualquier transgresión menor se convirtió en una de las «muchas y desesperadas» estrategias de supervivencia para las familias a cargo de más bocas de las que podían mantener. Mediante un férreo control, castigo y disciplina, el Patronato ofreció a chicas pobres la posibilidad de aliviar la carga económica de sus hogares y ser «alimentadas material y espiritualmente» (pàg. 81).

Quina relació podia trindre la classe social a la qual pertanyia l'individu i la moralitat?

El Patronato vist com una solució d'alleujament econòmic per a les famílies més desfavorides.

(05)

Balls, cine, platges i bicicletes

Els llocs d'esbarjo on coincidien homes i dones foren percebuts com territoris perillosos per a la moral.

Las salas cinematográficas, entendidas como espacios encubridores de relaciones sexuales al cobijo de la oscuridad e incitadores al pecado a través de las imágenes proyectadas en la pantalla debían estar sujetas a una intensa «censura y vigilancia» (pàg. 105).

Llegiu el fragment de la novel·la *El camino* de Miguel Delibes que retrata de manera irònica aquest tema i establiu paral·lelismes amb l'estudi que hem llegit.

Tres meses después, la cuadra de Pancho, el Sindiós, bien blanqueada y desinfectada, se inauguró como cine en el valle. La primera sesión fue un gran éxito. Apenas quedó en los montes o en los bosques alguna pareja recalcitrante. Mas a las dos semanas surgió el problema. No había disponibles más películas «católicas a machamartillo». Se abrió un poco la mano y hubo necesidad de proyectar alguna que otra frivolidad. Don José, el cura, tranquilizaba su conciencia, asíéndose, como un náufrago a una tabla, a la teoría del mal menor.

—Siempre estarán mejor recogidos aquí que sobándose en los prados —decía.

Transcurrió otro mes y la frivolidad de las películas que enviaban de la ciudad iba en aumento. Por otro lado, las parejas que antes marchaban a los prados o a los bosques al anochecer aprovechaban la penumbra de la sala para arrullarse descomedidamente.

Una tarde se dio la luz en plena proyección y Pascualón, el del molino, fue sorprendido con la novia sentada en las rodillas. La cosa iba mal, y a finales de octubre, don José, el cura, que era un gran santo, convocó en su casa a la comisión.

—Hay que tomar medidas urgentes. En realidad ni las películas son ya morales, ni los espectadores guardan en la sala la debida compostura. Hemos caído en aquello contra lo que luchábamos —dijo.

—Pongamos luz en la sala y censuremos duramente las películas —arguyó la Guindilla mayor.

A la vuelta de muchas discusiones se aprobó la sugerencia de la Guindilla. La comisión de censura quedó integrada por don José, el cura, la Guindilla mayor y Trino, el sacristán. Los tres se reunían los sábados en la cuadra de Pancho y pasaban la película que se proyectaría al día siguiente.

Una tarde detuvieron la prueba en una escena dudosa.

—A mi entender esa marrana enseña demasiado las piernas, don José —dijo la Guindilla.

—Eso me estaba pareciendo a mí —dijo don José. Y volviendo el rostro hacia Trino, el sacristán, que miraba la imagen de la mujer sin pestañear y boquiabierto, le conminó—: Trino, o dejas de mirar así o te excluyo de la comisión de censura. (...) Ante la reprimenda del párroco, Trino humilló los ojos y sonrió bobamente, contristado. Al cura le asistía la razón, pero ¡caramba!, aquella mujer de la película tenía unas pantorrillas admirables, como no se veían frecuentemente por el mundo.

Don José, el cura, veía que cada día crecían las dificultades. Resultaba peliagudo luchar contra las apetencias instintivas de todo el valle. Trino mismo, a pesar de ser censor y sacristán, pecaba de deseo y pensamiento con aquellas mujeronas que mostraban con la mayor desvergüenza las piernas en la pantalla. Era una tarea ímproba y él se encontraba ya muy viejo y cansado.

El pueblo acogió con destemplanza las bombillas distribuidas por la sala y encendidas durante la proyección. El primer día las silbaron; el segundo las rompieron a patatazos. La comisión se reunió de nuevo. Las bombillas debían de ser rojas para no perturbar la visibilidad. Mas entonces la gente la tomó con los cortes. Fue Pascualón, el del molino, quien inició el plante.

—Mire, doña Lola, para mí si me quitan las piernas y los besos se acabó el cine —dijo. Otros mozos le secundaron.

—O dan las películas sin cortar o volvemos a los bosques.

Otra vez se reunió la comisión. Don José, el cura, estaba excitadísimo:

—Se acabó el cine y se acabó todo. Propongo a la comisión que ofrezca el aparato de cine a los ayuntamientos de los alrededores.

La Guindilla chilló:

—Venderemos una ocasión próxima de pecado, don José.

El párroco inclinó la cabeza abatido. La Guindilla tenía razón, le sobraba razón esta vez. Vender la máquina de cine era comerciar con el pecado.

El camino.
Miguel Delibes
(fragment)

(05)

Cloenda

Indignas hijas de su Patria. Crónicas del Patronato de Protección a la Mujer en el País Valencià, és un treball d'investigació periodística que ha necessitat, entre altres coses, moltes hores de recerca en arxius. Cal valorar la importància dels arxius per a la recuperació de la memòria.

En las políticas de memoria (...) la cuestión de los archivos ha sido completamente olvidada (pàg. 128).

Valoreu la importància dels arxius per a la recuperació de la memòria històrica.

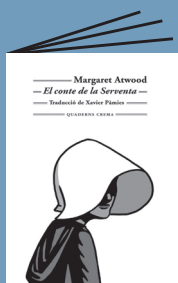

Més idées

06

Alguns dels temes tractats en el treball d'investigació que hem llegit han estat recollits en diferents obres de ficció. A continuació us proposem una sèrie de lectures en què apareixen temes o fets que s'han apuntat en el llibre que hem comentat en el club de lectura. Si heu llegit aquestes novel·les, potser, és interessant revisitar alguns personatges, situacions o arquetips que hi apareixen i aprofitar la lectura d'*Indignas* per a entendre o analitzar-ne el comportament o les situacions. Però, el procés també pot ser a la inversa i, a partir de la informació que ara teniu, podeu establir connexions entre les diferents lectures si decidiu programar-les més endavant.

El conte de la serventa

Margaret Atwood / Quaderns crema

Tema: Distopies i dones. Estratègies biopolítiques.

L'Offred viu a la República de Galaad, un règim totalitari i teocràtic basat en el control del cos femení per part del govern. En un futur no molt llunyà assolat per una natalitat en declivi, les dones fèrtils com ella només tenen una missió a la vida: garantir la descendència de l'elit dominant.

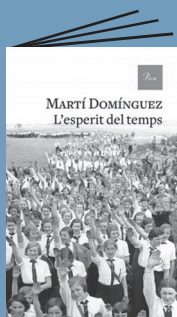

No sabràs el teu nom

Vicent Usó / Editorial Bromera

Tema: Robatori de nadons.

Per les cambres buides, entre les parets caigudes, se senten encara les veus de dones com Carmeta, ressona la tristor infinita dels seus ulls quan va tornar d'aquella clínica on va tindre el fill i se'l van endur. Mort, li digueren. Però ella no ho va creure, no ho va creure mai.

L'esperit del temps

Martí Domínguez/Editorial Proa

Tema: Teories eugenèsiques i estratègies biopolítiques.

L'esperit del temps va fer que un metge austriac s'interessara pel desenvolupament de les teories darwinistes, va fer que pensara a aplicar els estudis sobre el comportament animal al progrés de l'espècie humana, va fer que posara les seues investigacions al servei d'una política, el va convertir en un puntal de les teories que fonamentaven les pràctiques nazis.

La casa del padre

Kaermele Jaio/Editorial Destino

Tema: Construcció de gènere i patriarcat

Quan un home pren consciència del llast que ha suposat el gènere en la seua vida i una dona decidix alliberar-se'n. La crisi s'accentuarà quan es veja obligat a passar totes les vesprades amb el seu pare, després que sa mare haja patit un accident i no puga cuidar-lo.

Cuando mi cuerpo dejó de ser tu casa

Emma Sepúlveda/Editorial Nuevo Extremo

Tema: Memòries. Alienació i control de l'individu.

La novel·la transcorre en la Colonia Dignidad, un assentament de colons alemanys fundat a Xile en els anys 60 per Paul Schäfer, exmembre de les joventuts hitlerianes. Schäfer executà pràctiques nazis amerades d'un caràcter religiós. Acumulà gran poder i diners i posà la Colonia al servei de Pinochet, amb la complicitat del govern alemany.

Més activitats

Les sessions de club de lectura poden portar associades activitats que amplifiquen l'experiència lectora com per exemple:

Participació de les autores en la sessió del club de lectura de manera presencial o telemàtica. Si és del vostre interès realitzar aquesta activitat, us podem posar en contacte amb les autores per a establir les condicions de l'activitat.

Recursos: documental Patronat de Protecció a la dona:

www.apuntmedia.es/programes/informe/complets/video-informe-informe-patronat-proteccio-dona_134_1793044.html

Llegim amb el Magnànim

07

Recursos per al club de lectura

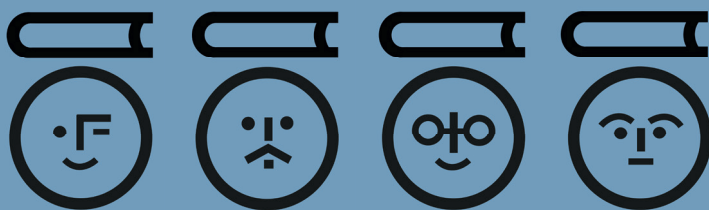
La Institució Alfons el Magnànim posa a disposició dels clubs de lectura un lot de 24 exemplars i una guia de mediació lectora per a facilitar la tasca de la persona encarregada de conduir la sessió del club de lectura.

El lot estarà a disposició de tots els clubs de lectura que ho sol·liciten i se cedirà per rigorós ordre de petició i es podrà tindre en préstec un màxim de dos mesos. Per facilitar-vos l'activitat ens farem càrrec de l'enviament dels exemplars mentre que el peticionari s'haurà d'encarregar de fer la devolució dintre de la data estipulada.

Per a demanar el lot de lectura cal enviar la petició a: clubmagnanim@dival.es i ens posarem en contacte amb vosaltres per confirmar i tancar l'activitat.

Per la seua part, les entitats sol·licitants hauran d'indicar la col·laboració de la Institució Alfons el Magnànim en la publicitat de l'activitat fent servir el logo que us facilitarem, tindre cura dels exemplars cedits en préstec i omplir el formulari de satisfacció una vegada acabada l'activitat.

Gaudiu de la lectura!

Llegim amb el Magnànim ♦ Club de lectura

Edita: Institució Alfons el Magnànim-Centre Valencià d'Estudis i d'Investigació
Guia de lectura: Carme Navarro. Sènia Projectes Educatius. **Correcció:** Daniel Gómez. **Coordinació i contacte:** Neus García. Institució Alfons el Magnànim. Centre Cultural La Beneficència. Carrer Corona, 36. 46003. València
Telèfon 963 883 168. neus.garcia@dival.es. www.alfonselmagnanim.net

Diputació
de València

Cultura

institució
alfons
el magnànim

Llegim amb
el Magnànim
Club de lectura